

26 020

Aanpassing van de Wet op de loonbelasting 1964, de Wet op de inkomstenbelasting 1964, de Coördinatiewet Sociale Verzekering en in samenhang daarmee enige andere wetten naar aanleiding van de voorstellen van de werkgroep Fiscale behandeling pensioenen (Wet fiscale behandeling van pensioenen)

NADERE MEMORIE VAN ANTWOORD

Ontvangen 16 april 1999

1. Algemeen

Met belangstelling en waardering hebben wij kennis genomen van de nadere reacties van de leden van de fracties van VVD, CDA en PvdA op de memorie van antwoord. Wij hebben getracht de in het voorlopig verslag gestelde vragen in de memorie van antwoord zo volledig en helder mogelijk te beantwoorden. Het spijt ons dan ook dat deze inspanning volgens de leden van de CDA-fractie niet geheel zou zijn geslaagd omdat naar de mening van deze leden een aantal concrete vragen niet zou zijn beantwoord. Wij hopen de teleurstelling van de leden van de CDA-fractie op dit punt weg te kunnen nemen.

De door deze leden in het algemene deel gestelde vragen met betrekking tot de positie van de directeur-groootaandeelhouder, de belastingherziening in de 21^e eeuw en pensioenopbouw over fictief loon worden beantwoord in de onderdelen 9, 2 en 3 van deze nadere memorie van antwoord.

De in het algemene deel door de leden van de PvdA-fractie gestelde vragen over de budgettaire aspecten worden in onderdeel 13 van deze nadere memorie van antwoord beantwoord.

Lastenstijging als gevolg van ruilmogelijkheid nabestaandenpensioen

De leden van de VVD-fractie vragen naar aanleiding van de reactie op het artikel van de heer P. Van Yperen (Staatscourant van 7 december 1998) in welke orde van grootte moet worden gedacht met betrekking tot een sterke lastenstijging bij pensioenuitvoerders. In zijn artikel merkt auteur op dat de voorgenomen wetswijziging, die is meegedeeld aan de Tweede Kamer (kamerstukken II 1997/98, 25 694, nr. 3) en waarover op 3 september 1998 een algemeen overleg heeft plaatsgevonden, nadelig zou uitwerken voor alleenstaanden. Hij doelt onder andere op het voornemen dat de verplichte keuzemogelijkheid op grond van artikel 2b van de Pensioen- en spaarfondsenwet tussen óf een nabestaandenpensioen óf een hoger of eerder ingaand ouderdompensioen, alleen zal gelden voor nabestaandenpensioen op opbouwbasis, en niet voor een pensioen op risicobasis. In het kader van het pensioenconvenant heeft de ambtelijke Werkgroep Meetwijzer van de Stichting van de Arbeid, de Verzekerings-

kamer en het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid de te verwachten kostenconsequenties volgens artikel 2b van de Pensioen- en spaarfondsenwet berekend voor een standaardpensioen dat wat betreft de bestandskenmerken goed aansluit bij het gemiddelde van de gehele pensioenfondssector. Bij die berekening is uitgegaan van ruil van het nabestaandenpensioen op het moment van ingang van het ouderdomspensioen en een gelijke ruilfactor voor mannen en vrouwen. Vervolgens is er rekening mee gehouden dat alle alleenstaanden wegens het ontbreken van een nabestaande hun nabestaandenpensioen zullen omzetten in een hoger ouderdomspensioen. Uit de berekening volgt een structurele lastenverhoging van 1% ten opzichte van de huidige situatie. Daarbij is geen rekening gehouden met gedragseffecten. Aan deze gedragseffecten kunnen wij geen kwantitatieve invulling geven.

Adviescommissie

De leden van de PvdA-fractie vragen om een uitleg van de passage in de memorie van antwoord dat de nog in te stellen adviescommissie de bevoegdheid krijgt om – binnen de budgettaire kaders van het wetsvoorstel – te adviseren over elementen die wettelijk niet zijn toegestaan, maar maatschappelijk wenselijk worden geacht en de status van de advisering van deze commissie. Hierop kunnen wij antwoorden dat de adviescommissie aan de hand van ontwikkelingen in de praktijk (periodiek) advies kan uitbrengen aan de verantwoordelijke bewindslieden over ontwikkelingen op pensioengebied die afwijken van de wettelijke normering, maar niettemin van belang zijn voor een verdergaande flexibilisering. Ondergetekenden zullen dit advies binnen zes maanden na ontvangst, voorzien van een reactie, aan de Tweede Kamer voorleggen. Zonodig en mogelijk zal deze reactie vergezeld gaan van een voorstel van wet ter uitvoering van dit advies.

2. Relatie met belastingen in de 21^e eeuw en het pensioenconvenant

Relatie met belastingen in de 21^e eeuw

De leden van de fracties van VVD en CDA gaan nader in op de in het kader van de invoering van een oudedagsparaplu te realiseren taakstelling van f 1,5 mld. en vragen, onder verwijzing naar een onderzoek van het Verbond van Verzekeraars naar het gebruik van de thans bestaande aftrekmogelijkheden voor lijfrenten, hoe wij zouden omgaan met de mogelijkheid dat deze f 1,5 mld. besparing wellicht niet gehaald wordt. Ook de leden van de CDA-fractie veronderstellen aan de hand van de resultaten van genoemd onderzoek dat hierdoor de budgettaire opbrengst onder druk zou komen te staan. De leden van de PvdA-fractie vragen in dit kader of de fiscale pensioenruimte op basis van dit wetsvoorstel ook zal gelden voor de «derde pijler». Naar aanleiding hiervan merken wij op dat in het Regeerakkoord in het verlengde van de nota «Belastingen in de 21^e eeuw: een verkenning» ervan is uitgegaan dat door het onderbrengen van het gefaciliteerde lijfrenteregime onder de oudedagsparaplu – bij het handhaven van de mogelijkheid fiscaal begeleid te voorzien in pensioentekorten – een bijdrage zal worden geleverd aan de grondslagverbreding waardoor een budgettair bedrag van circa f 1,5 mld. beschikbaar zal komen. Uitgangspunt van de in het kader van de belastingen in de 21^e eeuw te introduceren herziening van het lijfrenteregime is dan ook binnen deze budgettaire voorwaarde een systeem te ontwerpen dat voldoende mogelijkheden biedt voor de opbouw van een adequate oudedagsvoorziening. De concrete uitwerking van dit nieuwe systeem, die zal blijken uit de voorstellen voor een herziening van de belastingwetgeving in de 21^e eeuw, is thans nog onderwerp van overleg en afweging. Een

gedachtenwisseling over de concrete invulling van de oudedagsparaplu zal vanzelfsprekend bij de parlementaire behandeling van het desbetreffende voorstel van wet plaatsvinden.

Daarnaast merken wij op dat de invulling van oudedagsvoorzieningen in de te introduceren belastingwetgeving in de 21^e eeuw slechts betrekking zal hebben op oudedagsvoorzieningen buiten de arbeidsrelatie, terwijl het onderhavige voorstel van wet betrekking heeft op de oudedagsvoorzieningen binnen een arbeidsrelatie. Het zijn afzonderlijke voorstellen die onafhankelijk van elkaar het eigen wetgevingstraject kunnen doorlopen. Het is dan ook nadrukkelijk niet de bedoeling de thans voorliggende voorstellen voor de fiscale begeleiding van oudedagsvoorzieningen binnen een arbeidsrelatie bij de te introduceren belastingwetgeving in de 21^e eeuw opnieuw ter discussie te stellen.

Wij bevestigen dat, in het kader van de reguliere jaarlijkse opbouw, de gedachte van de oudedagsparaplu ertoe leidt dat samenloop van een goede pensioenvoorziening binnen een arbeidsrelatie met daar nog boven uitgaande aanvullende opbouw op individuele basis buiten de arbeidsrelatie om onder de oudedagsparaplu niet meer mogelijk zal zijn en delen uiteraard de conclusie van de leden van de CDA-fractie dat samenloop wel zal kunnen optreden indien sprake is van een duidelijk pensioengat of pensioentekort uit het verleden.

Op de door deze leden gestelde vraag inzake de gangbaarheidstoets voor in eigen beheer gehouden regelingen wordt ingegaan in onderdeel 9 van deze nadere memorie.

Pensioenconvenant

De leden van de fracties van VVD, CDA en PvdA vragen of het te introduceren overgangsrecht bij een eventuele inwerkingtreding van de «switchbox-bepaling», op grond waarvan de maximale pensioenruimte kan worden vastgesteld op een opbouw van 2% per dienstjaar op basis van een middelloonstelsel, voor werknemers die reeds onder een middelloonregeling vallen nadeliger uitwerkt dan voor werknemers die onder een eindloonregeling vallen. In de eerste plaats hechten wij eraan nogmaals te vermelden dat er geen enkele aanleiding bestaat voor de veronderstelling dat de gemaakte afspraken in het pensioenconvenant niet zouden worden nagekomen, zodat op dit moment een eventuele inwerkingtreding van genoemde «switchbox-bepaling» wat ons betreft niet aan de orde is. Niettemin zijn wij bereid nader in te gaan op de door deze leden gestelde vraag. Een eenduidig antwoord is echter niet te geven, aangezien dit afhankelijk is van factoren als carrièreontwikkeling, loon en prijsontwikkeling en de verstreken looptijd van de opbouwperiode en vooral de pensioentoezegging die door de werkgever is gedaan. Werkgevers zullen over het algemeen voor een middelloonregeling kiezen wanneer men de kosten van de pensioenregeling beheersbaar wil houden. De middelloontoezeggingen zullen in die (gematigde) regelingen een opbouw van 2% per dienstjaar niet overtreffen. Toepassing van de «switchbox-bepaling» heeft in die situatie geen gevolgen. Mocht een werkgever ondanks de keuze voor middelloon toch een resultaat op het niveau overeenkomstig een eindloonregeling bereikbaar willen laten zijn, dan kan een hoger opbouwpercentage worden gekozen. De carrièreontwikkeling waardoor in een eindloonregeling hoge backservicelasten worden veroorzaakt, wordt dan vertaald in dat hogere percentage. Voor werknemers voor wie door een steilere carrièreontwikkeling de wettelijk toegestane opbouw voor een middelloonregeling van 2,25% onvoldoende blijkt, is via de mogelijkheid van aanwijzing een hoger opbouwpercentage mogelijk. Wij zijn daarom van mening dat indien een juiste schatting van de carrièreontwikkeling is gemaakt en van het daarbij behorende opbouwpercentage, een werknemer met een middelloonregeling bij inwerkingtreding van de «switchbox-bepaling» niet slechter af zal zijn dan

een werknemer met een eindloonregeling. Beoogd is immers een in beide gevallen gelijk resultaat. Voor beide werknemers geldt op het moment waarop de «switchbox-bepaling» wordt toegepast dat de pensioenopbouw voor de toekomst beperkt zal worden.

3. Salaris-/diensttijdnorm

Fictief loon

De vraag van de leden van de CDA-fractie of pensioenopbouw mogelijk is over het bedrag dat op grond van artikel 12a van de Wet op de loonbelasting 1964 als fictief loon in de heffing is betrokken, kunnen wij als volgt beantwoorden. Bij de parlementaire behandeling van de Wet van 13 december 1996 tot wijziging van enige belastingwetten (herziening regime ter zake van aanmerkelijk belang, consumptieve rente en vermogensbelasting), Stb. 652, is in de nota naar aanleiding van het verslag (kamerstukken II 1996/97, 24 761, nr. 7, pag. 54) door de eerste ondergetekende op vragen van de leden van de fracties van CDA en VVD geantwoord dat met de invoering van artikel 12a in samenhang met artikel 11d van de Wet op de loonbelasting 1964 wordt beoogd dat door aanmerkelijk-belanghouders zoveel mogelijk een zakelijk salaris wordt genoten. Over dat genoten salaris kan dan pensioenopbouw plaatsvinden. In de situatie dat door de aanmerkelijk-belanghouder geen of een te laag loon wordt genoten en hij voor fictief loon wordt belast, wordt terzake van dit fictieve loon tot het bedrag dat bij de vennootschap in aftrek is gekomen een informele kapitaalstorting aangenomen. Mocht de vennootschap alsnog tot nabetaling van het als fictief loon in aanmerking genomen bedrag overgaan dan is sprake van een dividenduitkering. Voorts heeft de eerste ondergetekende in antwoord op de vragen van die leden opgemerkt dat hij bereid was gedurende een overgangsfase de nabetaling niet als dividenduitkering aan te merken indien de aanmerkelijk-belanghouder gedurende de aanslagregeling terug zou komen op zijn beslissing en de vennootschap alsnog over zou gaan tot uitbetaling, mits de vennootschap ter zake van de salarisbetaling het gestorte kapitaal met een gelijk bedrag vermindert en de aandeelhouder zich op het standpunt stelt dat de verkrijgingsprijs van de aandelen niet is verhoogd. Over nabetalingen van fictief loon in deze overgangsperiode kan pensioenopbouw plaatsvinden mits aan de overige voorwaarden is voldaan om de nabetaling niet als dividenduitkering aan te merken. De eerste ondergetekende is bereid deze soepele opstelling nog enige tijd voort te zetten als daar in de praktijk behoefte aan blijkt te bestaan. Op termijn is het natuurlijk beter dat overeengekomen loon in de plaats treedt van fictief loon.

Buitenlandse concerndiensttijd

De leden van de fracties van CDA en PvdA stellen vragen bij de voorziene wijziging van artikel 10a, eerste lid, onderdeel b, van het Uitvoeringsbesluit loonbelasting 1965, waarin als voorwaarde wordt gesteld dat buitenlandse concerndiensttijd als diensttijd in aanmerking mag worden genomen *voor zover* bij het verbonden lichaam in het buitenland niet is deelgenomen aan een pensioenregeling. De leden van de CDA-fractie vragen of de daarmee verband houdende lasten fiscaal gedragen moeten worden door het hoofdkantoor of de buitenlandse concernmaatschappij. Voorts vragen de leden van de PvdA-fractie of de buitenlandse diensttijd voor de opbouw meetelt ongeacht de hoogte van de in het buitenland opgebouwde pensioenrechten en verwijzen daarbij naar het belastingverdrag met de Oekraïne, waarin Nederland zich het heffingsrecht over pensioenuitkeringen voorbehoudt, omdat de Oekraïne niet heft over particulier geregelde periodieke uitkeringen. Met betrekking tot de vraag inzake de doorberekening van de kosten

merken wij op dat het meetellen als diensttijd van de jaren waarin voor een buitenlandse concernmaatschappij is gewerkt tot gevolg heeft dat de werkgever in Nederland de pensioenlasten die op die periode betrekking hebben doorberekent aan het in het buitenland gevestigde verbonden lichaam. De vraag inzake de fiscale behandeling van deze kosten wordt overigens niet door de bepalingen van de Wet op de loonbelasting 1964 bestreken. De beoordeling of de lastenverdeling in concreetsituaties op juiste wijze heeft plaatsgevonden, dient plaats te vinden aan de hand van de bepalingen van de Wet op de vennootschapsbelasting 1969. De voorziene bepaling in het Uitvoeringsbesluit loonbelasting 1965, op grond waarvan de bij het buitenlandse concernonderdeel doorgebrachte diensttijd kan meetellen voor de Nederlandse pensioenregeling, is een begunstigende regeling. De hoofdregel zou immers zijn dat voor de jaren in het buitenland, waar over het salaris ook aldaar belasting is betaald, de pensioenopbouw zou drukken op die periode en dat land. En, achteraf, de Nederlandse fiscus daarvoor «aftrek» te laten geven lijkt alleen maar gepast voor zover er inderdaad elders geen pensioen is opgebouwd. De in genoemde bepaling in het Uitvoeringsbesluit loonbelasting 1965 dat *voor zover* niet is deelgenomen aan een pensioenregeling aldaar betekent dat voor de vaststelling van de diensttijd rekening wordt gehouden met de periode waarin in het buitenland een dienstbetrekking is vervuld en aldaar is deelgenomen aan een pensioenregeling. In de memorie van antwoord is in een aantal voorbeelden aangegeven op welke wijze met de in het buitenland opgebouwde rechten rekening kan worden gehouden. Zo kan in een situatie van waardeoverdracht van de bij het buitenlandse verbonden lichaam opgebouwde pensioenrechten een eventueel pensioentekort ten opzichte van de actuele pensioenregeling worden aangevuld. Indien waardeoverdracht niet mogelijk is, kan een aanvullende inkoop van pensioenrechten plaatsvinden waarbij eveneens rekening dient te worden gehouden met de in het buitenland opgebouwde rechten. Concreet betekent dit dat over bij een buitenlands concernonderdeel doorgebrachte diensttijd aanvullend op het buitenlandse pensioendeel in Nederland binnen de daartoe gestelde normering en gerelateerd aan het actuele inkomen pensioen kan worden opgebouwd.

Overdracht pensioenkapitaal naar buitenland

De leden van de fractie van het CDA vragen of geruisloze overdracht van pensioenkapitaal naar een buitenlandse pensioenuitvoerder in het kader van het aanvaarden van een dienstbetrekking bij een buitenlandse concernmaatschappij ook mogelijk is indien de werknemer in Nederland blijft wonen. De leden van de PvdA-fractie vragen in dit verband waarom het Besluit van 2 december 1996, nr. DB96/113M, BNB1997/16, dat niet toelaat. Dit besluit is gebaseerd op het per 1 januari 1995 ingevoerde artikel 11c, vierde lid, van de Wet op de loonbelasting 1964, op grond waarvan pensioenkapitaal fiscaal geruisloos kan worden overgedragen in het kader van het aanvaarden van een dienstbetrekking in het buitenland. Blijkens de memorie van toelichting op dat artikel heeft de wetgever destijds de situatie op het oog gehad van een werknemer die Nederland metterwoon heeft verlaten. Genoemd besluit gaat van diezelfde gedachte uit. In het kader van de belastingherziening voor de 21e eeuw zal worden gezien of een verruiming op dit punt wenselijk is, dit evenwel onder het nadrukkelijke beslag dat het niet de bedoeling kan zijn dat op die wijze eraan wordt meegewerkt dat ten laste van de Nederlandse fiscus opgebouwde pensioenaanspraken aan een adequate belastingheffing worden onttrokken.

Op de door de leden van de PvdA-fractie gestelde vraag of ervan kan worden uitgegaan dat de fiscale pensioenruimte op basis van dit

wetsvoorstel ook zal gelden voor de «derde pijler» is reeds in onderdeel 2 van deze nadere memorie ingegaan.

4. Toetsing aan de 100%-grens

De leden van de CDA-fractie merken met betrekking tot de toetsing aan de 100%-grens op dat in de praktijk meer en meer de salaris-diensttijd regelingen (eindloonstelsel of middelloonstelsel) worden verzekerd in de vorm van een kapitaalverzekering met pensioenclausule. Door de winstdeling, die bij een beleggingsverzekering hoog kan zijn, kan volgens deze leden ook in dit geval de situatie ontstaan dat het kapitaal op enig moment groter is dan noodzakelijk is om een pensioen ter grootte van 100% van het laatste salaris aan te kopen. Deze leden, alsmede de leden van de PvdA-fractie, vragen in dit kader of de bepalingen van het voorgestelde artikel 18a, negende lid, ook van toepassing zijn op kapitaalverzekeringen met pensioenclausule die zijn gesloten ter dekking van eindloon- of middelloontoezeggingen. De leden van de PvdA-fractie stellen voorts dat de wettekst niet geheel conform de bedoeling is en vragen of dit op een passend moment kan worden bijgesteld.

Bij de beoordeling welke regels op een bepaalde pensioenregeling van toepassing zijn, is allereerst van belang te bezien onder welk pensioenstelsel de regeling kwalificeert. Bij die beoordeling komt grote waarde toe aan die elementen van de regeling die de uiteindelijke omvang van de pensioentoezegging bepalen. Bij eindloon- of middelloonregelingen wordt de pensioentoezegging bepaald op het recht op een uitkering die gerelateerd is aan de loon-diensttijdnorm. Bij beschikbare-premieregelingen wordt de pensioentoezegging bepaald op een (leeftijdsafhankelijke) premie. De uiteindelijke uitkering is dan niet rechtstreeks aan de loon-diensttijdnorm gerelateerd, maar wordt bepaald door de rendementen op de ingelegde premie. Bij een eindloon- of middelloonregeling is de werkgever op basis van de Pensioen- en spaarfondsenwet verplicht om aan de werknemer een toezegging te garanderen ter grootte van een afgesproken percentage van respectievelijk het laatst genoten of gemiddeld genoten salaris. Kiest die werkgever, zo dit mogelijk zou zijn, voor een financiering van de eindloontoezegging door middel van een beleggingsverzekering, dan draagt hij het risico dat op pensioeningangsdatum de waarde van de beleggingen onvoldoende blijkt te zijn om de toezegging na te komen. Omdat werkgevers dit risico niet behoren te lopen, stelt de Pensioen- en spaarfondsenwet strenge eisen aan de wijze waarop pensioenuitvoerders hun pensioengelden beleggen. Het kan niet zo zijn dat een werkgever die de verplicht voorgeschreven externe uitvoering van pensioenregelingen bij een verzekeraar onderbrengt wel een zodanig risico zou mogen aanvaarden. De verzekeraar behoort daarom voor een eindloon- of middelloontoezegging de toegezegde uitkeringen te garanderen. Reden waarom in de memorie van antwoord op een desbetreffende vraag van de leden van de CDA-fractie is geantwoord dat een beleggingsverzekering op basis van beschikbare premies en een eindloon- of middelloonregeling niet met elkaar zijn te verenigen. Ingeval de pensioentoezegging wordt bepaald door een percentage per dienstjaar van het eindloon of gemiddeld loon is voor de toetsing aan de 100%-grens het vierde lid van het voorgestelde artikel 18a van toepassing. Indien de kapitaalverzekering naast gegarandeerde pensioenuitkeringen een winstdelingsregeling kent, kan de winst worden aangewend voor een indexering van de uitkeringen binnen de in het voorgestelde artikel 18d gestelde grenzen. Indien met de kapitaalverzekering geen pensioenresultaat wordt gegarandeerd maar de toezegging wordt bepaald door de betaalde premies en de daarop behaalde rendementen dient de regeling te worden beoordeeld volgens de regels van het voorgestelde artikel 18a, derde lid, en kan de toetsing aan de 100%-grens plaatsvinden volgens de regels van het negende en tiende lid van dat artikel.

In antwoord op de desbetreffende vraag van de leden van de PvdA-fractie delen wij mee dat bij een passende gelegenheid in het bij amendement gewijzigde artikel 18a, negende lid, in overeenstemming met de bedoeling van de wetgever zal worden opgenomen dat het toepassingsbereik van het negende lid is beperkt tot de in artikel 18a, derde lid, genoemde pensioenstelsels.

De leden van de fracties van CDA en PvdA vragen met betrekking tot het bij wijze van afkoop uit te keren «afroombedrag» bij het overschrijden van de 100%-grens bij beleggingsverzekeringen of en zo ja wanneer een daartoe strekkende wijziging in de Pensioen- en spaarfondsenwet zal worden bevorderd. In de memorie van antwoord is in dit verband geantwoord dat de Pensioen- en spaarfondsenwet zal moeten worden aangepast om een vrijval van het overschot mogelijk te maken. Bij nader inzien is echter de vraag gerezen of een vrijval van dat deel van het kapitaal dat met behulp van beleggingen is opgebouwd en bestemd is om pensioenuitkeringen in te kopen daadwerkelijk wordt belemmerd door het afkoopverbod in de Pensioen- en spaarfondsenwet. Dit aspect is thans in studie.

De leden van de CDA-fractie vragen voorts of het tiende lid van het voorgestelde artikel 18a, evenals het negende lid, slechts van toepassing is bij emigratie van een werknemer aan wie pensioenrechten zijn toegekend op basis van een beschikbare-premieregeling. Deze vraag kunnen wij bevestigend beantwoorden. Dit resultaat wordt bewerkstelligd door de in het tiende lid van artikel 18a opgenomen verwijzing naar het negende lid, dat slechts van toepassing is op beschikbare-premieregelingen.

Naar aanleiding van de vraag van de leden van de fractie van het CDA of het acceptabel is dat het financieren van een backservice-koopsom wordt gebaseerd op een rekenrente van 4% in de opbouwfase en een rekenrente van 4% in de uitkeringsfase, merken wij op dat het uitgangspunt van het onderhavige wetsvoorstel is dat een eindlooppensioen niet uitgaat boven de grenzen van 2% per dienstjaar en onder omstandigheden maximaal 100% bedraagt van het laatstgenoten loon op het moment van ingang van het pensioen. Het is evident dat de financiering van dat eindlooppensioen zoveel mogelijk bij die uitgangspunten aansluit. Het financieren van een backservice koopsom gebaseerd op een rekenrente van 4% in de opbouw- fase en 4% in de uitkeringsfase is binnen die gestelde normering in beginsel toegestaan. Mocht de marktrente boven de 4% stijgen en de pensioentoezegging daardoor boven de gestelde bovengrenzen uitkomen dient een aanpassing van de rekenrente plaats te vinden hetgeen zal leiden tot een aanpassing van de premie.

De leden van de PvdA-fractie merken op dat wanneer een man en een vrouw van gelijke leeftijd en functie deelnemen aan eenzelfde beschikbare-premieregeling de werkgever aan de vrouw een hogere premie beschikbaar zal moeten stellen, wil de pensioenuitkomst voor man en vrouw gelijk zijn. Zou de beschikbaar gestelde premie beter renderen dan verwacht, zo stellen deze leden, dan zou voor beiden een pensioen-overschot kunnen ontstaan dat voor de vrouw groter zal zijn dan voor de man. Deze leden vragen vervolgens of een deel van het overschot terug zou moeten vallen aan de werkgever. Naar aanleiding hiervan merken wij op dat in het voorgestelde artikel 18a, negende lid, is geregeld dat het surplus bij een overschrijding van de in het zevende lid opgenomen 100%-norm bij beschikbare-premieregelingen op het moment onmiddellijk voorafgaande aan het tijdstip van ingang van het pensioen wordt aangemerkt als loon uit dienstbetrekking van de werknemer. In antwoord op de vraag van deze leden of bij uitbetaling van het

overschot wellicht een ongelijke beloning ten nadele van de man zou kunnen ontstaan, merken wij op dat deze vraag slechts betrekking kan hebben op de situatie dat het overschot eenmalig aan de werknemer wordt uitgekeerd. De vraag of het feit dat de hoogte van de eenmalige uitkering van het overschot – na inhouding van belasting – voor mannen en vrouwen ongelijke behandeling betekent, moet worden gezien in de relatie tot de discussie over de vraag of er sprake is van afkoop in de zin van de PSW en zal in de eerdergenoemde studie worden meegenomen. Indien een eventueel surplus ingevolge de pensioenregeling niet aan de werknemer toekomt, maar – zonder inhouding van belasting – terugvalt aan de werkgever of de verzekeraar, doet zich deze vraag niet voor. Ingeval de werkgever de pensioentoezegging op de 100%-norm heeft gemaximeerd, is sprake van een oververzekering en valt het surplus boven de 100% terug aan de werkgever (of de verzekeraar) en leidt tot een toename van de winst. In dat geval is het desbetreffende surplus geen pensioen en speelt de eventuele problematiek van afkoop en gelijke behandeling niet.

5. Pensioendefinitie

De leden van de PvdA-fractie vragen waarom het begrip «pensioengevend loon» niet in de wet is gedefinieerd en merken op dat zij het begrijpelijker zouden vinden wanneer het begrip «pensioengevend loon» gelijk zou zijn aan het begrip «pensioengrondslag». Dat de AOW-inbouwmethode zich niet verdraagt met het begrip «pensioengrondslag» staat in geen verhouding tot het invoeren van een onhelder begrip, aldus deze leden. Hieromtrent merken wij op dat het pensioengevend loon wordt bepaald door de in het voorziene artikel 10b van het Uitvoeringsbesluit loonbelasting 1965 toegestane beloningselementen in geld of natura. Deze beloningselementen mogen tot het pensioengevend loon worden gerekend voor de waarde die op grond van de Wet op de loonbelasting 1964 tot het fiscale loon wordt gerekend. De pensioengrondslag is het resultaat van het aldus vastgestelde pensioengevend loon verminderd met een franchise. Deze franchise is in de wet als een minimumbedrag bepaald, maar het staat werkgevers en werknemers vrij een hoger bedrag af te spreken, hetgeen meer regel dan uitzondering is. Ook bij beschikbare-premieregelingen is het gebruikelijk de premie uit te drukken in zowel een percentage van het pensioengevend loon als in een percentage van de pensioengrondslag. Dit heeft ons doen besluiten de franchise en het pensioengevend loon als afzonderlijke factoren te bepalen. Vanuit deze gedachte is een gelijkstelling van de begrippen pensioengevend loon en pensioengrondslag, zoals deze leden prefereren, niet mogelijk. Tenslotte merken wij in antwoord op een desbetreffende vraag van deze leden op dat ervoor gekozen is het pensioengevend loon bij algemene maatregel van bestuur en niet in de wet nader uit te werken omdat de tekst van de wet daardoor overzichtelijker blijft en het begrip pensioengevend loon, indien dat wenselijk is, sneller kan worden aangepast aan de maatschappelijke ontwikkelingen.

6. Snel slijtende beroepen

De leden van de VVD-fractie stellen dat bij een aantal snel slijtende beroepen sprake is van een pensioenleeftijd beneden 60 jaar. Het is mogelijk dat ook in die gevallen de pensioenregeling, bestaande uit een (ruim) overbruggingspensioen en een ouderdompensioen, in totaliteit gezien niet leidt tot een pensioen dat boven de grenzen van een 2% eindloonregeling uitgaat. Zij vragen of een dergelijke regeling kan worden aangewezen. Ook de leden van de CDA-fractie stellen hierover een vraag. Hierop kunnen wij antwoorden dat op grond van het voorgestelde artikel 19d van de aanwijzingsbevoegdheid voor pensioenregelingen gebruik kan

worden gemaakt voor collectieve regelingen die op bepaalde onderdelen afwijken van de in de artikelen 18a tot en met 18g gestelde normen, maar waarvan de omvang van het uiteindelijke pensioenresultaat niet meer dan in geringe mate afwijkt en de totale omvang blijft binnen de in dit wetsvoorstel gestelde kaders. Bij een vervroegde pensionering dienen beide pensioenvormen (te weten het overbruggingspensioen en het ouderdomspensioen) actuariael te worden gekort, waarbij bovenmatigheid in de ene pensioenvorm kan worden gecompenseerd met niet benutte ruimte in de andere pensioenvorm. De door deze leden genoemde combinatie van een ruim overbruggingspensioen en een ouderdomspensioen dat op onderdelen afwijkt van de gestelde normen maar in totaliteit gezien niet leidt tot een bovenmatig pensioen kan met inachtneming van het vorenstaande worden aangewezen.

De leden van de PvdA-fractie vragen of de opmerking in de memorie van antwoord met betrekking tot de snel slijtende beroepen zo kan worden verstaan dat bijvoorbeeld het besluit van 30 november 1972, nr B71/24 096, V-N 1973, blz. 35, inzake pensioenopbouw van voetballers en beroepswielrenners ongewijzigd kan blijven. In genoemd besluit is voor contractspelers in het betaalde voetbal, mede in het tijdperk dat voorstellen aanhangig waren om het zogeheten natuurlijk maximum in de wet te verankeren, een regeling getroffen voor inkomensvoorzieningen voor de oudedag en nabestaanden die is ondergebracht bij de Stichting «Contractspelersfonds KNVB» (hierna CFK) Voor beroepswielrenners is door de betrokken partijen zelf een regeling getroffen naar het model van het CFK. In de brief van de eerste ondergetekende van 16 januari 1996, nr. WDB96/11M, aan de voorzitters van de Vaste Commissie voor Financiën en de Vaste Commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid van de Tweede Kamer der Staten Generaal, is aangegeven dat voor snel slijtende beroepen, waaronder sporters, geen bijzondere regeling nodig is. In de nota naar aanleiding van het verslag aan de Tweede Kamer is vermeld dat het naar onze mening dan ook niet wenselijk is voor bepaalde categorieën een nog verdergaande opbouw van oudedagsvoorzieningen dan de als zodanig ruime kaders van dit wetsvoorstel, fiscaal te ondersteunen. Het zou dan in de eerste plaats in wezen niet meer om pensioenen gaan, maar om zeer specifieke regelingen voor het uitsmeren van inkomsten. In de tweede plaats lijken afdoende objectieve criteria voor de afbakening tussen de diverse groepen nauwelijks aan te geven. Daarbij speelt mede een rol dat aan een kortstondige carrière in één sector geen eenduidige verwachtingen zijn te ontleen aan de verdiencapaciteiten daarna. De eerste ondergetekende gaat er daarom van uit dat ook de genoemde regelingen binnen de overgangsregeling van vijf jaren binnen de kaders van dit wetsvoorstel worden gebracht.

7. Nabestaandenpensioenen

De leden van de CDA-fractie merken op dat bij de omschrijving van het begrip partner in artikel 18, tweede lid, bloed- en aanverwanten in de eerste graad zijn uitgezonderd, terwijl in het bestaande artikel 11, derde lid, van de Wet op de loonbelasting 1964, alle bloed- en aanverwanten in de rechte lijn worden uitgezonderd. Door deze wijziging zou een grootvader een nabestaandenvoorziening kunnen treffen voor de kleindochter, aldus deze leden. Hieromtrent merken wij op dat met de gewijzigde omschrijving van het begrip partner wordt aangesloten bij het partnerbegrip zoals dit is omschreven in de sociale verzekeringswetten, zoals bijvoorbeeld de AOW en de Anw. Bij Besluit van 29 januari 1998, nr. DB3608M, Infobulletin 1998/132, is met betrekking tot het partnerbegrip bij ongehuwd samenwonenden reeds aangegeven dat het bij de eerste ondergetekende geen bezwaar ontmoet dat in fiscale zin voor wat betreft het toekennen van aanspraken op nabestaandenpensioenen aan ongehuwd

samenwonenden wordt aangesloten bij het partnerbegrip zoals dit is omschreven in onder meer de AOW en Anw, op grond waarvan samenwonende bloedverwanten in de tweede graad niet langer worden uitgezonderd van het partnerbegrip. Door de in het voorgestelde artikel 18, eerste lid, onderdeel a, onder 2°, voorgestelde gewijzigde omschrijving van het partnerbegrip is het inderdaad mogelijk dat overeenkomstig de sociale verzekeringswetten een grootouder een nabestaandenvoorziening treft voor het kleinkind. Het moet dan echter, dat spreekt vanzelf, gaan om een situatie waarin sprake is van een samenlevings-situatie.

De leden van de PvdA-fractie voelen zich op het verkeerde been gezet, omdat zij menen dat met het onderhavige wetsvoorstel beoogd is de bestaande pensioenpraktijk met betrekking tot de nabestaandenvoorzieningen niet te verslechteren. Uit de rekenvoorbeelden in de brief aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal van 24 november 1998 (kamerstukken II 1998/99, 26 020, nr. 21), concluderen zij echter dat de nabestaandenvoorziening lager zal zijn dan thans het geval is. In de eerste plaats willen wij hierbij opmerken dat met het onderhavige wetsvoorstel naast flexibilisering ook meer individualisering van pensioenregelingen is beoogd. Dat wil zeggen dat de mogelijkheid wordt geboden om beter aan te kunnen sluiten bij individuele omstandigheden van de werknemer. Een van de factoren waarin dit duidelijk tot uitdrukking komt is de verruiming van de mogelijkheid van pensioenopbouw door de verlaging van de voorgeschreven AOW-inbouw van de ongehuwden-AOW naar de gehuwden-AOW (een verlaging van ongeveer f 21 330 naar f 14 743), waardoor meer ruimte is ontstaan aan de ondergrens van het pensioen en beter kan worden aangesloten bij de uitkeringen die de pensioengerechtigden met ingang van 65 jarige leeftijd daadwerkelijk zullen ontvangen. Aanvankelijk is in het wetsvoorstel zoals dit bij de Tweede Kamer is ingediend het nabestaandenspensioen uitgewerkt als een zelfstandig te bepalen pensioen ter grootte van ten hoogste 50% van het laatstgenoten loon met een zelfstandige AOW-inbouw ter hoogte van minimaal de gehuwden-AOW. Juist dit aspect werd breed als een onwenselijke complicatie ervaren, die onder meer tot gevolg zou hebben dat zeer vele pensioenregelingen op dit punt zouden moeten worden aangepast. Om die reden is bij nota van wijziging die aanvankelijk voorgestelde bovengrens van 50% van het laatstgenoten loon vervangen door de bestaande bovengrens van 70% van het ouderdompensioen. In de nota naar aanleiding van het verslag aan de Tweede Kamer is bij deze wijziging opgemerkt dat dit onverlet laat de voorwaarde dat in het nabestaandenspensioen minimaal de gehuwden-AOW wordt ingebouwd. De rekenvoorbeelden in genoemde brief aan de Voorzitter van de Tweede Kamer zijn een uitwerking hiervan, maar geven geen vergelijking aan van de huidige praktijk, waarin men voor de AOW-inbouw nog uitgaat van de ongehuwden-AOW of hogere bedragen, met de situatie na invoering van het wetsvoorstel, waarin de gehuwden-AOW kan worden ingebouwd. Het volgende voorbeeld geeft die vergelijking wel:

Situatie 1		Situatie 2	
maximaal ambitieniveau nabestaandenpensionen volgens beleid voor invoering wet		maximaal ambitieniveau nabestaandenpensionen na invoering wet	
Eindloon	f 100 000	Eindloon	f 100 000
Pensioenopbouw 70% ongehuwden-AOW	70 000 21 000	Pensioenopbouw 70% 10/7 ^e x gehuwden-AOW	70 000 20 000
ouderdomspensioen	49 000 70%x	Ouderdomspensioen nabestaandenpensionen	50 000 70%x
nabestaandenpensionen	f 34 300		f 35 000

In **situatie 1** wordt een voorbeeld gegeven van het maximaal bereikbare nabestaandenpensionen passend in het thans bestaande beleid vóór invoering van de onderhavige wetswijziging. Conform het huidige beleid is een AOW-inbouw voorgeschreven van minimaal de ongehuwden-AOW (ongeveer f 21 000).

In **situatie 2** wordt een voorbeeld gegeven van het maximaal bereikbare nabestaandenpensionen (bij een ouderdomspensioen van 70% eindloon) na invoering van het onderhavige wetsvoorstel, waarbij wordt uitgegaan van de minimaal in te bouwen AOW van f 14 000. Dit minimumbedrag geldt zowel voor het ouderdomspensioen als voor het nabestaandenpensionen. Indien het nabestaandenpensionen wordt uitgedrukt in een percentage van 70 van het ouderdomspensioen, moet worden voorkomen dat ook slechts 70% van de minimaal in te bouwen AOW van f 14 000 (is f 9 800) wordt gerealiseerd. Teneinde een minimale inbouw van f 14 000 in het nabestaandenpensionen te bewerkstelligen, wordt dit minimumbedrag vermenigvuldigd met de factor 10/7, hetgeen resulteert in een AOW-inbouw van f 20 000. Anders gezegd: men moet bij de vaststelling van de minimale AOW-inbouw in het ouderdomspensioen de vermenigvuldigingsfactor 10/7 toepassen omdat een fase verder bij de vaststelling van het nabestaandenpensionen 70% daarvan genomen wordt. In het gegeven voorbeeld wordt, vanwege de koppeling van het nabestaandenpensionen aan het ouderdomspensioen, een ouderdomspensioen gerealiseerd van f 50 000. Het maximale ambitieniveau van het ouderdomspensioen bedraagt ingevolge het onderhavige wetsvoorstel echter f 70 000 – f 14 000 = f 56 000. Zoals het hierna opgenomen rekenvoorbeeld laat zien dient, indien dit maximale ambitieniveau wordt nagestreefd en in het ouderdomspensioen de minimale AOW-inbouw van f 14 000 plaatsvindt, het nabestaandenpensionen te worden afgeleid van het ouderdomspensionen voordat AOW inbouw heeft plaatsgevonden. Vervolgens dient op het nabestaandenpensionen zelfstandig de minimale AOW-inbouw in mindering te worden gebracht. Deze berekening luidt als volgt:

	nabestaandenpensionen	ouderdomspensionen
Ouderdomspensioen		f 70 000
Nabestaandenpensionen 70%	f 49 000	
AOW-inbouw	f 14 000	f 14 000
Resultaat	f 35 000	f 56 000

Uit dit voorbeeld blijkt dat het toegelaten maximale ambitieniveau van het nabestaandenpensioen na invoering van het wetsvoorstel hoger is dan in de huidige praktijk.

8. AOW-inbouw

De leden van de CDA-fractie onderschrijven dat het pensioenresultaat bij gebruik van de inbouwmethode of de franchisemethode tot een gelijk resultaat kan leiden. Zij merken echter op dat het gebruik van de factor 8/7 voor de franchisemethode indertijd geaccepteerd is vanwege het verschil in opbouwperioden tussen de AOW en het aanvullend pensioen. Omdat in deze uitgangspunten niets is veranderd zou de factor 8/7 nog steeds verdedigbaar zijn. Volgens deze leden zou door de verlaging van de opbouwperiode voor aanvullende pensioenen van 40 naar 35 jaar ook een factor 7/7 verdedigbaar zijn. Het is juist dat het uitgangspunt dat de AOW in 50 jaar wordt opgebouwd niet gewijzigd is. Een aantal andere uitgangspunten is echter wel gewijzigd. Het uitgangspunt van het wetsvoorstel is individualisering en flexibilisering waardoor beter kan worden aangesloten bij hetgeen zich in de praktijk voordoet. Daarom wordt toegestaan rekening te houden met de (minimale) AOW-uitkering voor gehuwden. Om beter aan te sluiten bij de kortere arbeidzame periode kan jaarlijks een pensioen worden toegekend ter hoogte van 2% eindloon waardoor een pensioen van 70% eindloon (vol pensioen) kan worden gerealiseerd in een periode van 35 jaar. Bij een vol pensioen van 70% dient ten minste de minimale AOW-inbouw te hebben plaatsgevonden, te weten 100% van de enkelvoudige gehuwden-AOW. Dat betekent dat bij de franchisemethode de factor 10/7 het enig juiste uitgangspunt is. Zou de bestaande factor 8/7 of de door deze leden genoemde factor 7/7 worden toegepast, dan zou dat tot gevolg hebben dat in een vol pensioen van 70% een lager bedrag aan AOW zou worden ingebouwd dan ingevolge dit wetsvoorstel minimaal is voorgeschreven.

De leden van de CDA-fractie veronderstellen voorts dat de AOW-inbouw voor deeltijders via toepassing van de deeltijdfactor op de AOW-inbouw slechts eenmaal zou behoren plaats te vinden en vragen of het bij samenloop van verschillende dienstbetrekkingen is toegestaan de AOW-inbouw volledig toe te passen voor één dienstbetrekking terwijl voor de andere dienstbetrekking(en) de inbouw achterwege wordt gelaten. Toepassing van de deeltijdfactor bij AOW-inbouw ligt voor de hand omdat daarmee kan worden bereikt dat slechts éénmaal AOW-inbouw plaatsvindt over de gezamenlijke deeltijdfuncties. De suggestie van de leden van de CDA-fractie om bij samenloop van verschillende dienstbetrekkingen bij één van die dienstbetrekkingen een volledige AOW in te bouwen en bij de andere deeltijdfuncties de inbouw achterwege te laten is om meerdere redenen niet wenselijk en niet mogelijk. Ten eerste wordt de werkgever die geen AOW inbouwt met extra kosten geconfronteerd (de pensioengrondslag stijgt immers), terwijl de werkgever die de volledige AOW inbouwt een kostenvoordeel heeft. Voorts schrijft artikel 2a, derde lid, van de Pensioen- en spaarfondsenwet voor dat pensioenopbouw, en dus ook de inbouw van de AOW, naar rato moet plaatsvinden. Dat betekent derhalve dat bij een deeltijdfunctie geen volledige AOW kan worden ingebouwd of achterwege kan worden gelaten. Bovendien stuit deze benadering op uitvoeringstechnische bezwaren, ook al omdat het niet door de werkgever is te controleren of bij een andere functie daadwerkelijk AOW-inbouw plaatsvindt.

9. Pensioenregelingen in eigen beheer

De leden van de CDA-fractie vragen in het kader van het inbrengen van een extern verzekerd pensioen in de eigen-beheersituatie of het voorge-

stelde artikel 19b (bedoeld is artikel 19a), tweede lid, tot gevolg heeft dat deelnemers aan een verplicht beroepspensioenfonds nooit de opgebouwde aanspraken kunnen overbrengen naar eigen beheer. In het voorgestelde artikel 19a, tweede lid, dat een voortzetting is van het huidige artikel 11b van de Wet op de loonbelasting 1964, wordt in het tweede lid aan de uitvoering van een pensioen in eigen beheer de voorwaarde gesteld dat het moet gaan om de uitvoering van een toezegging als bedoeld in artikel 2, derde lid, van de Pensioen- en spaarfondsenwet of van toezeggingen waarvoor ontheffing is verleend van artikel 2, eerste lid, van die wet. Pensioenregelingen die zijn ondergebracht bij verplichte beroepspensioenfondsen vallen buiten het toepassingsbereik van de Pensioen- en spaarfondsenwet en voldoen derhalve niet aan de in artikel 19a, tweede lid, gestelde voorwaarde. Bij gelegenheid zal bij een herziening van de Wet betreffende verplichte deelneming in een beroepspensioenregeling worden bezien of de relevante wetgeving op dit punt aanpassing behoeft.

De leden van de CDA-fractie zijn van mening dat zij geen specifiek antwoord hebben ontvangen op de vragen die zij hebben gesteld over de «volstrekt andere positie» van de directeur-groootaandeelhouder, de gangbaarheidstoets en de consequenties van een overstap van volledig extern verzekeren naar eigen beheer tijdens de opbouwperiode. In de memorie van antwoord zijn op desbetreffende vraag van deze leden de elementen genoemd waardoor een directeur-groootaandeelhouder die in eigen beheer een pensioenvoorziening opbouwt in een andere positie verkeert dan een belastingplichtige die zijn pensioen heeft ondergebracht bij een externe verzekeraar. De directeur-groootaandeelhouder blijft de beschikkingsmacht houden over het pensioenkapitaal dat als financiering binnen de onderneming blijft. Daardoor heeft hij in feite een liquiditeitsvoordeel binnen zijn eigen onderneming door een zo hoog mogelijke pensioenreserve op te bouwen. Daarbij kan hij zonder liquiditeitsverlies een maximaal fiscaal gefacilieerd pensioen opbouwen, waarbij een eventueel overschot bij overlijden ten goede komt aan de erfgenamen. Deze positie verschilt ten opzichte van de situatie waarin pensioen wordt overeengekomen tussen onafhankelijke partijen. Daar waar de directeur-groootaandeelhouder het pensioen heeft ondergebracht bij een externe verzekeraar en uit dien hoofde in dezelfde positie verkeert als alle andere belastingplichtigen die het pensioen hebben ondergebracht bij een externe verzekeraar is wel sprake van een gelijke positie. Reden waarom bij nota van wijziging is bewerkstelligd de gangbaarheidstoets te beperken tot die situaties waarin duidelijk is dat geen sprake is van gelijke gevallen, namelijk de situatie waarin het pensioen geheel of gedeeltelijk in eigen beheer wordt gehouden. Met de toepassing van de op zich heel simpele gangbaarheidstoets wordt overigens bewerkstelligd dat voor in eigen beheer gehouden pensioenen slechts op bepaalde onderdelen een gelijke behandeling plaatsvindt met hetgeen voor collectieve regelingen gangbaar is. Voor een belangrijk aspect, te weten de maximaal toegestane pensioenopbouw van 2% eindloon, geldt de gangbaarheidstoets niet. Teneinde te voorkomen dat vanwege het ontbreken van de in een werkgevers-werknemersrelatie bestaande tegengestelde belangen in de eigen beheerssituatie op alle fronten bovengrenzen worden opgezocht zal voor een enkel onderdeel in artikel 10c van het Uitvoeringsbesluit loonbelasting 1965 invulling worden gegeven aan hetgeen in collectieve regelingen gebruikelijk is.

Met betrekking tot de door deze leden gevraagde consequenties van een overgang van volledig verzekeren naar eigen beheer tijdens de opbouwperiode is aangegeven dat het inbrengen van een extern verzekerd pensioen in de eigen-beheerssituatie wordt gelijkgesteld met een afkoop indien dat pensioen niet voldoet aan de voor eigen beheer in genoemd artikel 10c gestelde aanvullende voorwaarden. Concreet betekent dit dat bij een dergelijke overgang naar eigen beheer een belaste afkoop kan

worden voorkomen door het pensioen bij de overgang zonodig in overeenstemming te brengen met de aan eigen beheer gestelde voorwaarden.

De leden van de PvdA-fractie veronderstellen dat bij de bepaling van het tijdelijk overbruggingspensioen voor directeuren-grootaandeelhouders bij een pensioen in eigen beheer geen rekening wordt gehouden met compensatie van de te betalen premies volksverzekering. Deze veronderstelling is echter niet juist. Zoals in het voorgestelde artikel 18e is aangegeven mag het tijdelijk overbruggingspensioen bestaan uit een AOW-compensatiedeel en een premie-compensatiedeel. Met betrekking tot het AOW-compensatiedeel is in het voorziene artikel 10c, onderdeel e, bepaald dat een overbruggingspensioen voor zover dat dient ter overbrugging van een uitkering ingevolge de Algemene Ouderdomswet, is afgestemd op het op grond van artikel 18a, achtste lid, in de pensioenregeling in aanmerking genomen bedrag. Voor het premie-compensatiedeel is geen aanvullende voorwaarde opgelegd.

10. Internationale aspecten

In reactie op de vraag van de leden van de CDA-fractie over de dynamische interpretatie van belastingverdragen merken wij op dat wij het standpunt innemen dat Nederland zijn heffingsrecht over de aanspraken op pensioen bij een fiscaal geïndiceerde overdracht van pensioenkapitaal als bronstaat kan effectueren. De Belastingdienst geeft dan ook in voorkomende gevallen geen verklaringen af op grond waarvan de overdracht zonder inhouding van belastingen kan plaatsvinden (de zogenoemde «artikel 27, 7 verklaring») c.q. legt belastingaanslagen op. Die handelwijze heeft tot nog toe niet geleid tot een procedure voor onderling overleg zoals voorzien in de belastingverdragen.

De leden van de PvdA-fractie verzoeken aan te geven waarom bij pensioenopbouw ter reparatie van een pensioenverlies dat is ontstaan door een tijdelijk verblijf in het buitenland per definitie de AOW als franchise moet worden gehanteerd, terwijl in het buitenland geen AOW wordt opgebouwd. Hierop kunnen wij antwoorden dat pensioenvoorzieningen in het buitenland zo divers zijn dat het niet mogelijk is in een wettelijke regeling met alle buitenlandse varianten rekening te houden. Het is zeer wel mogelijk dat het land waarnaar een werknemer wordt uitgezonden een met de AOW vergelijkbare voorziening kent, maar er zijn ook landen die een dergelijke basisvoorziening niet kennen. Het ligt daarom voor de beoordeling van de pensioensituatie voor de hand uit te gaan van de Nederlandse situatie, temeer daar de werknemer bij het ontbreken van een buitenlandse AOW-achtige voorziening de mogelijkheid heeft tot vrijwillige AOW-premievoortzetting of op andere wijze kan voorzien in een AOW-vervangende inkomensvoorziening.

11. Uitvoeringsaspecten

De leden van de CDA-fractie hebben vernomen dat voor de beoordeling van beschikbare-premiereregelingen behoefte bestaat aan een staffel waarvan bij voorbaat vaststaat dat deze fiscaal acceptabel is en vragen of het mogelijk is een dergelijke staffel te maken. Voor werknemers die met een dergelijke staffel niet aan een maximaal pensioen zouden toekomen zou een tegenbewijsregeling kunnen worden geïntroduceerd. Deze leden vragen of wij daartoe bereid zijn dan wel in overleg met het veld tot een oplossing willen komen. Ook de leden van de PvdA-fractie verzoeken een indicatief model te ontwikkelen en merken op dat indien voor iedere beschikbare-premiereregeling overleg plaats zou moeten vinden tussen pensioenuitvoerder en belastinginspecteur een uiterst ondoelmatig werk-

gelegenheidsproject zou ontstaan.

In de memorie van antwoord is reeds aangegeven dat met een uniforme hoogtevaststelling van de beschikbare-premiepercentages onvoldoende rekening zou kunnen worden gehouden met de diverse individuele omstandigheden (zoals bijvoorbeeld carrièreverloop en verschil in sterftkans). In aanvulling daarop merken wij op dat voor elke pensioenvorm (ouderdomspensioen met en zonder nabestaandenverzekering, een tijdelijk overbruggingspensioen, een nabestaandenoverbruggingspensioen en een prepensioen) een tabel zou moeten worden ontworpen die weer zou moeten worden onderverdeeld in verschillende opbouwperiodes. Daarbij zou weliswaar kunnen worden verondersteld dat de pensioenopbouw op een vast tijdstip (bijvoorbeeld 25-jarige leeftijd) aanvangt, maar het is onvermijdelijk dat met ten minste vijf, pensioeningangsdata rekening zou moeten worden gehouden. Deze (globale) benadering leidt tot 28 uitgangspunten die voor elk in hoogte variërend (aanvangs)salaris tot een andere staffel zal leiden omdat de constante AOW-inbouw in relatie tot die in hoogte variërende salarissen tot verschillende premiestaffels leidt. Het zou geen bijdrage leveren aan een simpele uitvoering om een zodanig aantal staffels te maken dat alle situaties zouden worden bestreken. Daarentegen zou een meer globale benadering in de praktijk veel vragen oproepen en voor het overgrote deel van de gevallen niet tot het gewenste resultaat leiden. Wij menen dan ook over goede argumenten te beschikken om niet aan het door deze leden gedane verzoek tot het vervaardigen van geschikte tabellen tegemoet te komen. Bovendien zijn wij van mening dat de grondslagen die in het derde lid van de artikelen 18a, 18b, 18c en 38a, tweede lid, onderdeel d, zijn vastgelegd voldoende houvast bieden om voor de in de praktijk zeer deskundige uitvoerders van deze regelingen een goed hanteerbaar kader te bieden.

Naar aanleiding van de vraag van de leden van de CDA-fractie of wij bereid zijn in overleg te treden met het veld merken wij op dat wij niet enkel die bereidheid hebben, maar daar ook al ruim uitvoering aan hebben gegeven. Er is gedurende de totstandkoming van het wetsvoorstel en in de parlementaire fase veelvuldig contact geweest met deskundigen uit het veld en in het onderhavige wetsvoorstel is zoveel mogelijk met de door hen naar voren gebrachte wensen rekening gehouden. Het is de eerste ondergetekende bekend dat pensioenuitvoerders en verzekeraars via de bevoegde inspecteurs veelvuldig contact hebben met de bevoegde kennisgroep uit de belastingdienst en daarbij afspraken maken over acceptabele premiepercentages. Wij verwachten hierbij, indien met redelijke grondslagen wordt gerekend, geen uitvoeringsproblemen.

12. Overgangsbepaling

De door de leden van de VVD-fractie gestelde vraag inzake de gevolgen van het toe te passen overgangsrecht in een situatie waarin gebruik wordt gemaakt van de bevoegdheid om nadere maatregelen te treffen (door toepassing van de zogenoemde «switchbox-bepaling») voor middel-loonregelingen ten opzichte van eindloonregelingen is in onderdeel 2 van deze nadere memorie beantwoord.

13. Budgettaire gevolgen

De leden van de CDA-fractie hadden in het voorlopig verslag een aantal vragen gesteld over de budgettaire gevolgen waarop naar de mening van deze leden geen specifiek antwoord is ontvangen. Zij willen graag vernemen welke bedragen zijn gemoeid met het risico dat de goed verdienende werknemer extra ruimte zou kunnen benutten om individueel bij te storten, wat het budgettair kader is in dit verband en hoe zich dit verhoudt met de mogelijkheden voor werknemers om extra ruimte te

benutten via het lijfrenteregime. Ook de leden van de PvdA-fractie vragen inzicht te geven in de budgettaire ruimte. Dienaangaande merken wij op dat budgettaire neutraliteit het uitgangspunt van het onderhavige wetsvoorstel is. De achterliggende gedachte daarbij is dat de voorgestelde verkrappingen (zoals het terugbrengen van het opbouwpercentage van 2,33% naar 2%) en de verruiming (zoals het onderbrengen van bepaalde elementen van loon in natura onder de pensioenregeling en het creëren van ruimere inkoopmogelijkheden bij de aanwezigheid van pensioentekorten) elkaar in evenwicht houden en ten opzichte van de bestaande situatie, mede in het licht van de in het pensioenconvenant gemaakte afspraken op het punt van kostenbeheersing, niet tot een stijging van het collectieve deel van de pensioenlasten zullen leiden. Teneinde de voorgestelde verkrappingen zeker te stellen en de voorgestelde verruiming beheersbaar te houden is ervoor gekozen de maximaal toegestane grenzen in de wet vast te leggen.

De vraag van de leden van de CDA-fractie of er samenhang bestaat tussen de budgettaire besparingen op grond van het zogenaamde Pensioenconvenant en de oudedagsparaplu zoals voorzien in het belastingstelsel 21^e eeuw moet ontkennend worden beantwoord. Met het Pensioenconvenant zijn geen budgettaire besparingen, maar het tegengaan van het onbeheerst groeien van budgettaire lasten met betrekking tot collectieve pensioenen, beoogd. De voorstellen voor oudedagsvoorzieningen in het belastingstelsel 21^e eeuw hebben geen betrekking op de collectieve pensioenen, maar zien op de individuele voorzieningen buiten een arbeidsrelatie om.

De Staatssecretaris van Financiën,
W. A. F. G. Vermeend

De Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
A. E. Verstand-Bogaert